

smiselno. Čeprav ovčerejci neradi priznajo, je za škodo na drobnici zelo pogosto kriv potepuški pes ali celo pes lastnika drobnice. Tudi sam imam videoposnetke, ki so nastali, ko smo raziskovali podoben primer ponavljajočih se škod na ovcah. Kasneje se je izkazalo, da je za množične poboje ovc kriv lastnikov pes.

Ne trdim, da takšen vzorec obnašanja, v katerem ris pokonča po več ovc naenkrat, ni možen. Vsekakor ni pogost in tudi ni normalen vedenjski vzorec te vrste, čeprav gre za škodo na domači živini. Ris ne razlikuje domače živine od divjadi, on prepozna samo svoj plen. Pri mladih, nedoraslih živalih ter pri živalih, ki jim je bila mati v senzibilnem obdobju prezgodaj odvzeta, vzorec plenjenja še ni izoblikovan oziroma odstopa od sicer značilnega za vrsto. Zato je število pokončanih živali v takšnih primerih lahko različno od običajnega, enako velja tudi za mesto ugriza, število ugrizov in ostale poškodbe na kadavru. Takšnim živalim pogosto pravimo problematične živali in jih je iz več razlogov bolje odstraniti.

Pri analizi kadavrov, ki jih je povzročila takšna žival, nastopi cela vrsta dodatnih problemov in samo strokovnjak z veliko praktičnimi izkušnjami je sposoben zanesljivo prepoznati povzročitelja pogina. Samo analiza kadavra ni dovolj. Cela vrsta ostalih koristnih informacij se namreč skriva v neposredni okolici kadavra, na kar tudi naši izvedenci za škodo zelo pogosto pozabijo. Pri tem se mi odpira tudi vprašanje, koliko je v Sloveniji zares dovolj dobro usposobljenih ljudi za prepoznavanje vzroka nastanka škode na domači živini. Švica ima npr. razvit sistem usposabljanja kmetov, lovcev in cenilcev škod, ki skupaj z raziskovalci praktično analizirajo tudi do 100 primerov najdenih kadavrov, tako na domači živini kot na divjadi. Tudi iz lastnih

izkušenj lahko potrdim, da je površen pregled ostankov kadavra pri nas zelo pogost vzrok za napačno sklepanje o razlogih za pogin.

Glede na navedeno se ne morem strinjati, da zapiranje živine čez noč ter ograjevanje živine ne odvrtača zveri od napadov. Da je čreda v ograji lažji plen kot žival na prosti paši, se strinjam samo delno. Če ograja ni pravilno zasnovana, bo plenilec ravno tako prišel v ograjo in iz nje, ovco pa bo zadržala že ena sama napeta žična vrv. V tem primeru žival lahko postane celo bolj ranljiva kot na prosti paši. Praviloma pa naj bi dobra ograja učinkovito varovala živino pred napadi plenilcev. Ob vsem tem se sprašujem, koliko časa bo še trajalo slepomišenje s pospeševanjem reje drobnice, odškodninami in strategijo upravljanja z velikimi zvermi na istem prostoru. Najlažje je rešiti problem po sistemu »pokončati barabo, pa ne bo več problemov«, a vsaj upam, da danes v Sloveniji ni več lastnika ovc, ki bi tako razmišljal. Vsak rejec drobnice se danes zaveda pomena prisotnosti zveri v okolju in tudi problemov, ki so s tem povezani, saj so sami neposredno prizadeti. Tako zelo radi se primerjamo z Evropo, pa tudi naši južni sosedje Hrvati so že začeli s pripravo plana upravljanja z risom. Strinjam se, da tako ograja, kot prisotnost pastirja ali gradnja hleva, za kmeta predstavlja strošek. Zato tam, kjer je škod, ki jih povzročajo zveri, malo, morda res ni smiselno graditi hlevov, spet drugje je morda res bolje odstraniti kakšnega risa, volka ali medveda. Vse pa je odvisno od tega, kje in do kakšne mere bomo priznali pravico bivanja tudi tem t.i. »problematičnim vrstam« in kje si bomo pravico bivanja pridržali samo zase in za našo dejavnost.

Cvetko Staniša

Asociacija *Luzulo sylvaticae-Piceetum*

V 9. številki 59. letnika Gozdarskega vestnika je na koncu svojega članka Živko Košir zapisal: »Podobno bi lahko obravnaval tudi asociacijo *Luzulo sylvaticae-Piceetum*, vendar je bila ta že ob prvi predstavitvi v Brixenu (1961) od samega Braun-Blanqueta kot *piceetum* odklonjena.«

Na zborovanju vzhodnoalpsko-dinarske sekcije Mednarodnega združenja za vedo o vegetaciji, ki je potekalo od 3. do 7. julija 1961 v Brixenu, je Maks Wraber - tedaj še provizorno - predstavil združbo *Luzulo sylvaticae-Piceetum*. Njegovo predavanje je bilo objavljeno na str. 33-38 Poročil/Mitteilungen/Comunicazioni/Izvjestaji imenovane sekcije (Padova 1962), vključno z razpravo po predavanju. V razpravi je sodelovalo več prisotnih, med njimi tudi J. Braun-Blanquet. Ta je pripomnil (v slovenskem prevodu nemško povedanega in v Poročilih natisnjene) naslednje: »*Luzula sylvatica* je razširjena v vseh Alpah; kot absolutno značilnico bi bilo treba najti kako vzhodnoalpsko vrsto.«

Toliko in nič več. Te besede pa seveda ne pomenijo odklonitve združbe kot *piceetum* in zato v kontekstu Koširjevega članka niso relevantne. *At memoria minuitur. credo, nisi eam exerceas, aut etiam, si sis natura tardior.* To spoznanje je Ciceron leta 44 položil v usta Katona Starejšega (M. Tullius Cicero, Cato Maior de senectute, Banovinska zaloga šolskih knjig in učil, Ljubljana 1940, str. 16).

Tone Wraber